

105 години от рождението на проф. Иван Дуйчев

Видният български историк и филолог проф. Иван Дуйчев е роден на 18 април 1907 г. в София. Основното си образование получава в София и Лом. През 1928–1932 г. следва история в Софийския университет, където учи при професорите: Васил Златарски, Петър Мутафчиев, Петър Бицили и Георги Кацаров. Силно влияние върху него оказва проф. Васил Златарски, който го насочва към научна работа в областта на средновековната българска и византийска история (дипломната работа на Дуйчев е посветена на българо-византийските отношения през ранното средновековие). В края на 1932 г. Дуйчев спечелва държавната стипендия „Марин Дринов“ и продължава образованието си в Италия.

През 1932–1936 г. учи в Рим в университета „Ла Сапиенца“, където специализира византийска история и филология при известния византолог проф. Силвио Меркати. Под неговото ръководство защитава докторат на тема „Българските Асеневци във Византия“ (1934). По време на престоя си в Рим Дуйчев следва и завършва прочутата Школа по архивистика и палеография към Секретния архив на Ватикана. През тези години, благодарение на проучванията си в Ръкописния отдел на Ватиканската Апостолическа библиотека, той публикува редица необнародвани материали и насочва вниманието си към текст-критичното издаване на извори за българската история (документи за средновековната българска история, за XVIII в. и конкретно за католическата пропаганда в България и биографичните данни за Петър Богдан Бакшев, Петър Парчевич, Филип Станиславович).

След завръщането си в България през 1936 г. Иван Дуйчев първоначално е асистент, по-късно (1939) доцент по българска история в Софийския университет. След смъртта на професорите П. Ников и П. Мутафчиев той поема последователно ръководството на катедрите по византийска и балканска история. През 1946 г. поради политически причини е отстранен като преподавател от Софийския университет. Три години по-късно (1949) започва работа в Института по история към Българската академия на науките като старши научен сътрудник (1950), след това като професор (1967) и ръководител на секцията по библиография и историческа информация и документация. През 1948–1949 г. Иван Дуйчев чете два курса от лекции по историческа библиография и архивистика пред студенти към Българския библиографски институт. През 1971 г. е удостоен със званието *Заслужил деятел на науката*, през 1977 г. е обявен за *Народен деятел на науката*, а през 1981 г. е избран за академик.

Иван Дуйчев е член на Академията на науките в Палермо (1967) и на Византоложкия институт в Палермо (1974), Неапол (1974), Сполето (1978), на Британската академия на науките (1976), на Сръбската академия на науките (1980) и на Понтификалната академия по археология в Рим (1984). Носител на Хердеровата награда, присъждана от Виенския университет (1973). Избран е за почетен доктор на Бонския университет (1977) и става почетен член на Английското дружество за славистични проучвания (заедно с акад. Д. С. Лихачов). От 1977 г. е председател на Българската археографска комисия към Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в София.

В повече от половинвековната си научна дейност проф. Иван Дуйчев се докосва до почти всички страни от живота на българската средновековна държава, като се започне от заселването на славяните на Балканския полуостров, формирането на Българската държава, нейния политически и църковен живот и еретически движения. В голямата тема за славяните и Византия кирило-методиевският въпрос е един от основните, на които ученият посвещава редица публикации. Проф. Иван Дуйчев публикува редица книги и над 1000 научни студии

на 15 езика. Той е редовен сътрудник и член на редколегията на най-важните европейски, американски и български специализирани периодични издания в областта на византологията и славистиката.

Центърът за славяно-византийски проучвания “Проф. Иван Дуйчев” е създаден след смъртта на именития български медиевист съгласно неговото завещание. Научният институт ЦСВП “Проф. Иван Дуйчев” е основан на 14 май 1986 г. като самостоятелно звено към Ректората на Софийския университет „Св. Климент Охридски” с решение на Академичния съвет и на основание волята на проф. Иван Дуйчев. Заедно с къщата на професора Центърът „Проф. Иван Дуйчев” наследява неговата специализирана библиотека по средновековна история, култура и изкуство, сбирката от ръкописи, както и богат научен и личен архив. В Центъра се съхранява най-богатата колекция от гръцки ръкописи в България (около 500 кодекса), повече от 70 славянски ръкописа и около 200 ориенталски ръкописа от уX—XIX в.

Вече 25 години в Центъра за славяно-византийски проучвания “Проф. Иван Дуйчев” се развива активна научно-изследователска, преподавателска и издателска дейност. Организирант се престижни международни симпозиуми и конференции, разработват се дългосрочни научни проекти и се обучават студенти от няколко факултета на СУ “Св. Климент Охридски” (Исторически факултет, Факултет по славянски филологии, специалност “Библиотечно дело и научна информация”). Със своята материална база и интердисциплинарен научен състав ЦСВП “Проф. Иван Дуйчев” привлича много дипломанти и специализанти, които имат уникалната възможност да работят на място с оригинални средновековни ръкописи и документи и да специализират в реставраторската лаборатория на Центъра. На името на проф. Иван Дуйчев ежегодно се отпуска стипендия за постдокторанти и млади изследователи, работещи в областта на византинистиката и славистиката.

През 1992 г. е създадена фондация с идеална цел на името на **Елена и Иван Дуйчеви** за подпомагане и набиране на средства за развитие на научната и издателската дейност на ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев”.